žemių su XIX a. radiniais sluoksniu, išsiskyrė 140 cm storio vientisas juodžemio sluoksnis. Jo viršutinėje dalyje, 140–175 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, aptikta didelė keramikos sankaupa. Rasta pilkos molio masės puodų sienelių, neglazūruotų ir su glazūra plokštinių, karnizinių koklių bei keletas puodyninių koklių fragmentų. Radiniai datuojami XVII–XVIII a. Šurfe Nr. 2 tame pat gylyje aptikta daug buitinės keramikos: puodelių, puodynių, dubenų fragmentų. Radiniai, kaip ir šurfo Nr. 1 archeologinė medžiaga, datuojami XVII–XVIII a. Įžemis – smėlis abiejuose šurfuose pasiektas 280 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Sprendžiant iš tyrinėjimų, šioje vietoje yra buvusi atliekų duobė, į kurią XVIII a. piltos šiukšlės.

Žvalgomieji tyrinėjimai Virbalyje praturtino žinias apie mažų Lietuvos miestelių gyventojų buitinę kultūrą XVII–XVIII a. Kaip matyti iš 1998 m. ir ankstesnių tyrinėjimų, Virbalyje yra susiformavę archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai. Senamiestį po papildomų archeologinių tyrinėjimų būtina įtraukti į Archeologijos paminklų sąrašą.

Linas KVIZIKEVIČIUS, Gediminas VAITKEVIČIUS

The investigation in Virbalis

In 1998, LIH did archaeological surveys in Virbalis town in Vilkaviškis district in the territory of the planned construction works, in plots No 10 and No 12 in Vilniaus street. In plot No 10 five test excavations of 1 m^2 were investigated, however, neither archaeological layer nor finds were discovered. In plot No 12 two test excavations were investigated of the total area of 4,8 m^2. In the depth of 140-175 cm, a big accumulation of pottery (an ancient rubbish pit) dating back to the 17th -18th centuries was found. Also fragments of different pots, cups and bowls, non-glazed and glazed flat and cornice tiles and fragments of pot tiles were found.

Birutė LISAUSKAITĖ

TYRINĖJIMAI TRAKŲ SENAMIESTYJE, KARAIMŲ G. NR. 12, 1999 M.

Archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai kultūrinėje vietovėje U–18, Trakų senamiestyje, Karaimų g. Nr. 12, pradėti 1997 m. ryšium su numatomu Trakų Priešgaisrinės apsaugos tarnybos pastato rekonstravimu. Tyrinėjimų

metu iškasti 26 archeologiniai žvalgomieji šurfai.

1999 m. atlikus visas būtinas teritorijos planavimo procedūras bei pakeitus Trakų senamiesčio tvarkymo ir naudojimo režimo, patvirtinto KVAD direktoriaus 1996 07 17 d. įsakymu Nr. 71, bei Trakų miesto bendrojo plano, patvirtinto 1984 m., sprendinius, pradėti Priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos pastato statybos darbai.

Platesni šio sklypo istoriniai tyrinėjimai nebuvo atlikti. Tenka paminėti tik pavienius faktus, kurie gali būti susieti su šiame ar gretimuose sklypuose stovėjusiais pastatais.

Krikščioniškąją miesto dalį nuo karaimų miesto galo skyrė tiltas, tradiciškai vadinamas „Gulbių tiltu". Jis minimas 1704 m. dokumente, nurodant archimandrijos sklypų situaciją. Į Š nuo pusiasalio pilies apšaudymo lauko buvo pastatyta stačiatikių Kristaus gimimo cerkvė, kurią fundavo Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras. Šalia jos įkurtos kapinės. 1655 m. cerkvė sudeginta ar sugriauta, 1666 m. jos jau nebebuvo.

Vėliau Kristaus gimimo cerkvės vietoje įsikūrė Benediktinių moterų vienuolių ordinas, jos čia pasistatė medinę bažnytėlę ir vienuolyną. Vėliau, apie 1688 m., jį perėmė dominikonai. Tačiau pastatams supuvus, toje pat vietoje 1725 m. dominikonai perstatė vienuolyną ir 1731–1733 m. pasistatydino didesnę bažnyčią. Dalį šio sklypo jau buvo užvaldę Trakų miestiečiai ir bajorai.

1794 m. sudegus medinei Dominikonų bažnyčiai, Trakų archimandritas Ambrozijus Singaevskis norėjo čia atstatyti cerkvę, tačiau dominikonai suskubo sklypą užleisti karaimui Girniukui, kuris apie 1818 m. pasistatė karčemą. Jei archimandrija būtų pareiškusi pretenzijas, galbūt ir nebūtų karčema įrengta, nes netrukus jos vietoje jau stovėjo iždinė. 1846 m. miesto plane ji jau žymima.

Pagal architekto A. Steponavičiaus 1995 m. rengtas pastato Karaimų g. Nr. 10 paminklotvarkos sąlygas, akivaizdu, kad esantis užstatymas šiame sklype susiformavo tik apie 1935 m.

1999 m. priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos Karaimų g. Nr. 12 vietoje, beveik 900 m^2 plote, atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Rasta skirtingo laikotarpio 3 pastatų pamatų liekanų. Apie 10 m ilgio pastatas Nr. 1 stovėjo išilgai dabartinės gatvės. Tai greičiausiai apie XX a. vid. stovėjusio negyvenamo pastato pamatų liekanos.

Pastatas Nr. 2 stovėjęs sklypo ŠR dalies gilumoje apie 1835 m. Tai, matyt, ūkinio pastato liekanos.

Bene įdomiausias pastatas Nr. 3, datuojamas XVI–XVII a. Šalia jo gausu to laikotarpio buitinės keramikos: indų ir krosnių koklių fragmentų. Be to, rasta stalo šakutė su medine rankenėle bei Jono Kazimiero šilingas. Pastatas statytas tam laikotarpiui būdinga tradicija: pusrūsis mūrytas iš lauko akmenų ir plytų, o pats namas, matyt, buvęs medinis.

Buvusios iždinės kieme, t. y. kairėje Kristaus gimimo cerkvės pusėje, rastos istoriniuose šaltiniuose minimos kapinės. Jos pagal istorinius šaltinius datuojamos XVI–XVII a. Platesni kapinyno tyrinėjimai nebuvo atlikti, tačiau jis lokalizuotas Trakų senamiesčio teritorijoje ir nustatyta, kad mirusieji laidoti eilėmis 0,7–1,2 m gylio duobėse, galvomis į PV. Kai kur išlikę medinių karstų fragmentų. Jokių įkapių nerasta.

Birutė LISAUSKAITĖ

The investigation in Trakai Old town, in karaimų street, house no 12, in 1999

Archaeological surveys were done in the area of nearly 900 m^2. 26 test excavations were done. Remains of 3 three building and fragments of pottery and glazed tiles were found. The remains of the latest building are dating back to the 16th –17th centuries. Besides, in the localised historical sources, the cemetery of the 16th –17th centuries is mentioned.

Daiva LUCHTANIENĖ

TYRINĖJIMAI VILNIUJE, AUŠROS VARTŲ G. NR. 5, 1998 M.

1998 m. spalio mėn. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Aušros Vartų g. Nr. 5. Tyrinėjimų metu iškasti 2 žvalgomieji šurfai. Šurfas Nr. 1 (2×2 m dydžio) kastas PR, o šurfas Nr. 2 (2×1 m dydžio) ŠR būsimojo scenos rekvizitų sandėlio vietoje. Tyrinėjimų metu nustatyta, kad šurfe Nr. 1, po akmenų grindiniu, datuojamu prieškario laikotarpiu, iki 1,60 m gylio yra sujauktas supiltinis sluoksnis su smulkiomis ir stambesnėmis statybinėmis griuvenomis bei XVI–XX a. radiniais. Po juo aptiktas 60 cm storio nesuardytos struktūros juodos žemės kultūrinis sluoksnis. Jame